

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1919 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i dispositionen av det vid 1914 års senare riksdag beviljade anslag för stärkande av det fasta kustförsvaret. (1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 11 mars 1919 dagtecknad proposition (nr 194), vilken hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden samma dag, föreslagit riksdagen att medgiva den förändring i dispositionen av det vid 1914 års senare riksdag beviljade anslag för stärkande av det fasta kustförsvaret, att ett till 410,000 kronor beräknat belopp, som avsetts att utgå till visst svårt artilleri å Hemsö fästning, må avsättas för att användas till stärkande av det fasta kustförsvaret, på sätt framdeles må av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämmas.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Till nyanläggningar och nyanskaffningar för stärkande av det fasta kustförsvaret, med undantag av Fårösunds fästning, har 1914 års senare riksdag beviljat ett anslag av 13,748,690 kronor, att utgå av värnskattemedel, vilket anslag numera i sin helhet blivit av riksdagen anvisat.

I den plan, som framlades vid äskandet av berörda anslag och som lades till grund för beräklandet av detsamma*), ingick även viss anskaffning av svåra artilleripjäser. Sedan marinförvaltningen genom nådiga brev den 14 maj 1915 och den 14 juni 1917 erhållit bemyndigande att gå i författning om anskaffande av nämnda pjäser, hava de av ämbetsverket beställts hos aktiebolaget Bofors-Gullspång.

*) Hemlig bilaga till propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag angående sjöförsvarets ordnande, del II, kustartilleriet.

Fråga föreligger nu om viss ändring i nämnda plan i vad den avser berörda artilleripjäser.

I viss mån förevar spørsmålet om ändring av berörda plan inför Kungl. Maj:t redan den 23 april 1918, då Kungl. Maj:t, såsom redan i den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen omnämnts — med anledning av marinförvaltningens i utlåtanden den 21 februari, 14 mars och 11 april 1918 beträffande vissa kustbefästningsfrågor gjorda uttalande, att det syntes böra tagas i övervägande, om icke med några för Hemsö avsedda, ännu ej påbörjade anläggningar tillsvidare borde anstå, samt med hänsyn till den förändring, som Sveriges strategiska läge i Östersjön undergått till följd av under världskriget inträffade händelser — uppdrog åt marinförvaltningen att i samråd med chefen för marinstaben, chefen för kustartilleriet, chefen för generalstaben och chefen för fortifikationen inkomma med utlåtande och förslag, huruvida vissa i 1914 års plan för det fasta kustförsvarets stärkande ingående arbeten å Hemsö borde uppskjutas, samt huruvida viss del av för Hemsö avsett artilleri borde uppställas å annan plats, ävensom beträffande användningen av de medel, som kunde besparas genom den sålunda ifrågasatta begränsningen av befästningarna å Hemsö.

På sätt likaledes i statsverkspropositionen omförmälts, underställde Kungl. Maj:t sedermera den 18 oktober 1918 nämnda myndigheter ett av chefen för marinstaben avgivet förslag att revidera berörda plan, därvid Kungl. Maj:t föreskrev, bland annat, att med utförande av tidigare av Kungl. Maj:t meddelade beslut rörande det fasta kustförsvarets stärkande enligt nämnda plan, utom beträffande byggande av kaserner eller därmed omedelbart sammanhängande arbeten, skulle tillsvidare anstå, därest ej Kungl. Maj:t, på anmälan av marinförvaltningen, funne att, med hänsyn till redan upprättade avtal eller andra särskilda omständigheter, i fråga om visst arbete annorlunda skulle förfaras. Till följd av detta Kungl. Maj:ts beslut har byggnadsverksamheten vid kustfästningarna — med angivna begränsningar — för närvarande upphört.

Beträffande den ekonomiska sidan av ovan omförmälda spørsmål angående de i 1914 års plan ingående svåra artilleripjäserna avgav marinförvaltningen utlåtande den 6 december 1918. Den ovanbemälda myndigheter genom nådiga breven den 23 april 1918 och den 18 oktober 1918 anbefallda utredningen avgavs i en den 4 januari 1919 dagtecknad och den 31 i samma månad till sjöförvarsdepartementet inkommen skrivelse, innefattande jämväl yttrande ur taktisk synpunkt rörande nyssnämnda spørsmål om de svåra artilleripjäserna.

Kommissionen för beredning av frågor om begränsning av de militära utgifterna m. m. anmodades därefter den 12 februari 1919 att avgiva yttrande i anledning av sistnämnda skrivelse. Samma dag överlämnades marinförvaltningens ovanberörda skrivelse den 6 december 1918 jämte andra handlingar till kommissionen för att vara tillgängliga vid avgivande av nyssnämnda yttrande.

I skrivelse den 26 februari 1919 har nu kommissionen avgivit sålunda infortrat yttrande, i vad angår ovanberörda fråga om anskaffning av artilleripjäser. Kommissionen har därvid förordat, att visst för Hemsö fästning avsett, i 1914 års plan för stärkande av det fasta kustförsvaret upptaget svårt artilleri ej måtte komma till utförande, varigenom ett belopp av 410,000 kronor skulle besparas.

På grund av detta ärendes hemliga natur torde någon ytterligare redogörelse i avseende å förevarande fråga ej nu böra lämnas, utan torde de ärendet tillhörande handlingarna få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Här anser jag mig endast böra framhålla, hurusom den i ärendet förebragta utredningen synes giva vid handen, att samtliga myndigheter äro ense därom, att vissa av de i 1914 års kustförvarsplan ingående svåra artilleripjäserna med hänsyn till numera inträdda förhållanden icke längre äro av behovet påkallade för sitt i nämnda plan angivna ändamål. En begränsning i anskaffningen av sådana pjäser läser fördenskull kunna ske, varom också förberedande underhandlingar med leverantören, aktiebolaget Bofors-Gullspång, ägt rum. Då härmed ett belopp av 410,000 kronor besparas, torde hänvändelse i ärendet böra göras till riksdagen. I avvaktan på det beslut, som med anledning av förestående revision av försvarsväsendet må komma att fattas, läser nämnda summa fortfarande böra upptagas bland engångskostnaderna för stärkande av det fasta kustförsvaret.»

Utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande hemliga handlingarna och funnit giltiga skäl anförda för den föreslagna åtgärden, har ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottets
yttrande.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva den förändring i dispositionen av det vid 1914 års senare riksdag beviljade anslag för stärkande av det fasta kustförsvaret, att ett till 410,000 kronor beräknat belopp, som avsetts att utgå till visst svårt artilleri å Hemsö fästning, må av-

sättas för att användas till stärkande av det fasta kustförsvaret, på sätt framdeles må av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämmas.

Stockholm den 4 april 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utl. nr 46.

Reservation

av herrar *C. J. G. Swartz, O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson* i Skottlandshus, *O. Bergqvist, H. G. W. Wrangel, J. L. Widell, P. Nilsson* i Bonarp, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson* och *K. E. W. Söderhielm*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande hemliga handlingarna, har icke funnit den föreslagna förändringen i dispositionen av ifrågavarande anslag vara för rikets försvar ändamålsenlig och anser dessutom den föreslagna uppgörelsen med aktiebolaget Bofors-Gullspång för staten i hög grad ofördelaktig. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 194, icke må av riksdagen bifallas.»